

עבודה

דעה את
אלקך אביך
ועבדו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
זו"ה האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי" ע"ה

גליון קנב - פרשת חיי שרה - שנת תשפ"ד

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא פרק נ
שיעור קי - א (פרשת בא תשס"ב)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

טובה תוכחת מגולה:

המבט הנכון על 'תביעות' בעבודת השם

עמוד ה'

לך ה' הגדולה והגבורה: מידות החסד והגבורה לעת עתה ולעתיד לבוא

א. כסף וזהב ירבה לך: מידות היראה ואהבה הנצרכות לעבודת ה'

זהב וכסף ונחשת היו המינים העיקריים במשכן, כיון שהם כנגד מדות חג"ת שהם יסודיים בעבודת ה' | כסף מלשון 'כיסופין' - רומז למדת אהבה, וגוונ דומה ללבן - מדת החסד | מראה זהב שדומה לאדום - רומז למידת הדין והיראה | אהבה ויראה נצרכים שניהם לעבודת ה', ולכל אחת מהן יש מעלה משלה | הספק בגמ' אם הזהב קונה את הכסף או להיפך רומז לאהבה או יראה מי עדיף טפי | בסדר העבודה קודמת ה'יראה' ל'אהבה', 'סור מרע' ואח"כ 'ועשה טוב' | עיקר העבודה בימי הנעורים הוא בענין היראה, ורק בימי הזקנה באים לידי אהבה

ב. זהב התנופה: תיקון הגבורות והעלאתם לשורשם לעתיד לבוא

לעת עתה מתנהג העולם בעיקר במדת החסד כיון שאין מידת הדין מבוררת לגמרי | לעתיד תהיה עיקר העבודה וההנהגה ביראה, כי יתגלה ששורש הדין הוא רחמים גמורים | גאולה העתידה מסיטרא דגבורה - 'לא בכסף תגאלו' | יצחק אבינו ימליץ עלינו אז | לעת"ל יהא הלכה כבית שמאי ששורשם במדת הדין | אליהו הנביא מבשר הגאולה שייך לזמן העתיד | לכן זכה לדרגת הכהונה ע"י פעולה של דין וקנאות אע"פ שהכהנים הם אנשי חסד | כהונת פינחס ע"ד 'והכהנים הלויים' שלעתיד | 'בדין הוא שיטול שכרו' - פינחס זכה לכהונתו ע"פ שורת הדין | אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה - ויהי בעלות המנחה

ג. ויתן לו מזהב שבא: עבודת שלמה המלך לתקן הגבורות מעין זמן העתיד

שלמה המלך היה מעין משיח | לכן לא החשיב את הכסף רק את הזהב | מכל מקום נחשב לחטא, כיון שעדיין לא הגיע הזמן של המתקת הדינים לגמרי | 'מלכת שבא' מורה למדת הגבורה, וממנה בא גם הזהב | שהמע"ה רצה לקרב אותה אל הקדושה, ולכך גילה לה כל חכמתו | כיון שלא היה השעה עדיין ראויה לכך, לא גרם הדבר רק ההיפך | עיקר חכמת שלמה היתה בענין המשפט מעין מדרגת משיח | שלימות המשפט אצל מלך המשיח, והריחו ביראת ה' - 'מורה ודאין'

א.

כסף וזהב ירבה לך: מידות היראה ואהבה הנצרכות לעבודת ה'

מאכלי חלב, כיון שזמן הבוקר הוא עת התגברות החסדים, ואנשים בטבעם נוטים אז יותר לצד החסד, ונרמז בתיבת חלב שהוא ר"ת להגיד ב'בוקר ח'סדך כידוע. הרי שגוון הלבן, והכסף, וכל הדומה להם - שייכים לענין החסדים והאהבה שהם בקו הימין.

אותיות 'כסף' מתרכבים במספרם - כטבע מדת החסד

ולכן רואים נמי שחשבון מספר האותיות בתיבת כסף הולכים וגדלים, שהרי מנין הס' עולה יותר מהאות כ' הקודמת לה, וכן הפ' היא יתרה מהאות ס' שלפניה, כי כך הוא דרכו של מדת החסד, להתפשט ולהתגדל ביד רחבה ובהתפשטות, היפך הצמצום וההפחתה, וכשיטת בית הלל - המכוונים לקו החסד - במצות נר חנוכה 'מוסיף וחולך' (שבת כא).

מראה זהב שדומה לאדום - רומז למידת הדין והיראה

ומאיך, הזהב מורה למידת היראה והגבורה, שמראיתו דומה לגוון אדום - שמורה על דם ועל מדת הדין, וכמו כן האותיות שבתיבת 'זהב' פוחתין והולכין, שאות ז' מרובה מספרה מהא' שלאחריה, וכן האות ב' עולה פחות יותר ממספר שלפניה, ודבר זה מורה על צמצום - הנמשך ממידת הגבורה, היפך התפשטות וריבוי - הבאה מצד החסד. הרי שמין הזהב רומז למידת היראה והגבורה, קו השמאל, מדתו של יצחק אבינו ע"ה. [אמנם בעת מיתוק הדין רמזו חז"ל (נדה ט.) 'דם נעבר ונעשה חלב', וכלומר

פד, ג). וכן הדבר גם בבין אדם לחבירו, שמרוב אהבה שתהיה לאחד אל השני, יהיה לו חשק וכיסופין להתקרב אליו. וכמו כן כאשר הוא נמצא בריחוק מקום - הוא מתגעגע ורוצה להגיע אליו ולהיות בקרבתו. ולכן הכסף רומז למדת האהבה - שהיא הרגש מדת החסד.

גוון הכסף דומה ללבן - מדת החסד

וכן מצינו שהכסף קרוב מאד לגוון לבן, שאף הוא מכון למדת החסד, כי הוא מעורר בטבעו את החסדים. וכן רואים שתינוק שאינו יכול לאכול ולשתות בעצמו, וצריך לקבל הכל באופן של חסד מאחרים - הנה עיקר מאכלו הוא חלב שהוא לבן.

ועיקר זמן התעוררות החסד הוא בבוקר, שאז כל הבריאה נמצאת במצב של נעימות, השמש זורחת ואורה הבהיר מאיר לארץ ולדרים עליה, והציפורים מצפצפים בנועם קולם וכו'. ולכן אז הוא זמן תפלת השחר - שתיקן אברהם אבינו ע"ה שכנגד מדת החסד, וכמ"ש 'וישכם אברהם בבוקר'. וכן מצינו (ב"ב טז: ע"ש) שבבוקר יוקל מצב החולה רח"ל בכח מרגליתו של אברהם אבינו. ודבר זה מורגש אפילו בגשמיות, כנהוג לאכול בבוקר

כתב התניא בפרק ג, וז"ל: והנה כל בחי' ומדרגות אהבה הנ"ל הן מסטרא דימינא ובהי' כהן איש החסד, ונקראים כסף הקדשים (ע"פ מ"ב יב, ה). מלשון נכסוף נכספת לבית אביך (בראשית לא, ל), עכ"ל. הזכיר כאן התניא שמדת החסד והאהבה שייכת לצד הימין, והיא בחי' כסף - מלשון כיסופין, ונבוא בעו"ה להרחיב הביאור בזה.

זהב וכסף ונחשת - כנגד חסד גבורה ותפארת - ימין שמאל ואמצע

הנה מצינו במשכן ובמקדש שעיקר יופי בניינם וכליהם היה משלשת המינים הללו; זהב וכסף ונחשת, שהם כנגד שלשת הקוים; ימין שמאל ואמצע, המכוונים לשלשת המידות הראשונות מו' המידות; חסד גבורה ותפארת, וכמבואר בהקדמת התיקון ו"ז חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא, תפארת גופא' (-אמצע). ומה שבנין המשכן ובית המקדש היה בעיקר משלשה אלו, רומז לכך שלשלת העבודות הנמשכות מהמידות הללו הם עמודי העולם והיסודות העיקריים בבנין קומת הקדושה ובהמשכת אלוקותו יתברך בתחתונים.

כסף מלשון 'כיסופין' - רומז למדת אהבה

הנה הכסף רומז למדת החסד ואהבת ה', וכמ"ש כאן התניא, שעניינה כיסופין ותשוקה רבה להש"ת מגודל אהבה אליו יתברך, כטעם 'נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' (תהלים

פטרון הגליון - חשוון

נתנדב ע"י ידידינו הנכבד
מורה"ר מנשה פרענקל הי"ו

לע"נ אביו הרה"ח נפתלי הירץ בן הרב מנשה ז"ל
נלב"ע י' חשוון תשפ"ב לפ"ק

ושתי עבודות אלו, אהבת השי"ת ויראת שמים, הנמשכים ממידות החסד והגבורה, וצרכים לצרכות מאד בכל דרגותיהם של אברהם ויצחק, הנרמזים בזהב וכסף האמורים, הן יסודיות ועיקריות בעבודת השי"ת, ושתיהן נצרכות מאד בכל סדר העבודה, כי הן ה'גדפין' המעלים את כל התומ"צ למעלה, וכפי שכבר נתבאר באורך בפרקים הקודמים בתנאי.

והנה לכל אחת מאלו השתיים יש מעלה ועדיפות משל עצמה, שבה היא עולה על חברתה באיזו בחינה ומדרגה, וכענין שישנה מעלה לזהב על הכסף, וכנגדה יש גם מעלה לכסף על הזהב.

ביאור דברי הגמ' אם 'הזהב' קונה את הכסף או להיפך

והדבר נרמז בספיקת הגמ' במס' בבא מציעא (מד), בענין אם 'הזהב קונה את הכסף' או 'הכסף קונה את הזהב'. ותחילה נקדים את הצעת הסוגיא שם. שהגמ' דנה באופן ששני בני אדם מחליפין זהב בכסף, ששניהם מין מטבע, איזה מהשנים הוא הנחשב 'מעות' - שבהם קונים את ה'פירא', ואיזה נחשב 'לחפץ' - שבו צריכים לעשות את קנין המשיכה. האם נאמר שהכסף שהוא 'חריפא טפי' (משמטמט בו יותר לתשלומין) נחשב 'למטבע', וממילא יש לעשות משיכה בזהב דוקא, וכלשון המשנה 'הזהב קונה את הכסף'. או נאמר להיפך שכיון שהזהב חשוב יותר מהכסף, לכן הוא נחשב 'מעות' לגבי הכסף, ובלשון הגמ' 'דהבא דחשיב הוי טבעא, כספא דלא חשיב הוי פירא', וממילא צריכים למשוך את הכסף כדי שיחול הקנין, ולצד זה 'הכסף קונה את הזהב'.

נרמז בגמ' הספק מי עדיף טפי 'אהבה' או 'יראה'

ולענייננו מרומז בזה, שיש ספק ונידון איזו משתי העבודות - הנרמזות בזהב וכסף - עדיפה טפי. האם אהבת השי"ת (כסף) היא העולה על היראה, או להיפך שערך מעלת היראה יתרה ממדרגת האהבה. וכפי האמור, אכן יש לכל אחת ואחת מהן מעלות ועדיפות לעומת האחרת, ואי אפשר לעבוד את השי"ת כראוי בלעדי שתיהן, אלא שהנידון הוא איזו מהן חשובה יותר, אשר לכך צריכים להגביר בה חיל.

בסדר העבודה קודמת ה'יראה' ל'אהבה'

והנה בסדר העבודה הרגילה, קודמת בחי' יראת שמים לאהבת השי"ת, כי היראה היא מבורר והקדמה לבוא לידי

ההנהגה העולם בקו הדין, ומתמקד ומתהפך למידת הרחמים הנרמז ב'חלב' כנ"ל].

אהבה ויראה - שהם הזהב והכסף - נצרכים לעבודת ה', ולכל אחת מעלה משלה

ושתי עבודות אלו, אהבת השי"ת ויראת שמים, הנמשכים ממידות החסד והגבורה, וצרכים לצרכות מאד בכל דרגותיהם של אברהם ויצחק, הנרמזים בזהב וכסף האמורים, הן יסודיות ועיקריות בעבודת השי"ת, ושתיהן נצרכות מאד בכל סדר העבודה, כי הן ה'גדפין' המעלים את כל התומ"צ למעלה, וכפי שכבר נתבאר באורך בפרקים הקודמים בתנאי.

והנה לכל אחת מאלו השתיים יש מעלה ועדיפות משל עצמה, שבה היא עולה על חברתה באיזו בחינה ומדרגה, וכענין שישנה מעלה לזהב על הכסף, וכנגדה יש גם מעלה לכסף על הזהב.

ביאור דברי הגמ' אם 'הזהב' קונה את הכסף או להיפך

והדבר נרמז בספיקת הגמ' במס' בבא מציעא (מד), בענין אם 'הזהב קונה את הכסף' או 'הכסף קונה את הזהב'. ותחילה נקדים את הצעת הסוגיא שם. שהגמ' דנה באופן ששני בני אדם מחליפין זהב בכסף, ששניהם מין מטבע, איזה מהשנים הוא הנחשב 'מעות' - שבהם קונים את ה'פירא', ואיזה נחשב 'לחפץ' - שבו צריכים לעשות את קנין המשיכה. האם נאמר שהכסף שהוא 'חריפא טפי' (משמטמט בו יותר לתשלומין) נחשב 'למטבע', וממילא יש לעשות משיכה בזהב דוקא, וכלשון המשנה 'הזהב קונה את הכסף'. או נאמר להיפך שכיון שהזהב חשוב יותר מהכסף, לכן הוא נחשב 'מעות' לגבי הכסף, ובלשון הגמ' 'דהבא דחשיב הוי טבעא, כספא דלא חשיב הוי פירא', וממילא צריכים למשוך את הכסף כדי שיחול הקנין, ולצד זה 'הכסף קונה את הזהב'.

נרמז בגמ' הספק מי עדיף טפי 'אהבה' או 'יראה'

ולענייננו מרומז בזה, שיש ספק ונידון איזו משתי העבודות - הנרמזות בזהב וכסף - עדיפה טפי. האם אהבת השי"ת (כסף) היא העולה על היראה, או להיפך שערך מעלת היראה יתרה ממדרגת האהבה. וכפי האמור, אכן יש לכל אחת ואחת מהן מעלות ועדיפות לעומת האחרת, ואי אפשר לעבוד את השי"ת כראוי בלעדי שתיהן, אלא שהנידון הוא איזו מהן חשובה יותר, אשר לכך צריכים להגביר בה חיל.

בסדר העבודה קודמת ה'יראה' ל'אהבה'

והנה בסדר העבודה הרגילה, קודמת בחי' יראת שמים לאהבת השי"ת, כי היראה היא מבורר והקדמה לבוא לידי

ההנהגה העולם בקו הדין, ומתמקד ומתהפך למידת הרחמים הנרמז ב'חלב' כנ"ל].

אהבה ויראה - שהם הזהב והכסף - נצרכים לעבודת ה', ולכל אחת מעלה משלה

ושתי עבודות אלו, אהבת השי"ת ויראת שמים, הנמשכים ממידות החסד והגבורה, וצרכים לצרכות מאד בכל דרגותיהם של אברהם ויצחק, הנרמזים בזהב וכסף האמורים, הן יסודיות ועיקריות בעבודת השי"ת, ושתיהן נצרכות מאד בכל סדר העבודה, כי הן ה'גדפין' המעלים את כל התומ"צ למעלה, וכפי שכבר נתבאר באורך בפרקים הקודמים בתנאי.

והנה לכל אחת מאלו השתיים יש מעלה ועדיפות משל עצמה, שבה היא עולה על חברתה באיזו בחינה ומדרגה, וכענין שישנה מעלה לזהב על הכסף, וכנגדה יש גם מעלה לכסף על הזהב.

ביאור דברי הגמ' אם 'הזהב' קונה את הכסף או להיפך

והדבר נרמז בספיקת הגמ' במס' בבא מציעא (מד), בענין אם 'הזהב קונה את הכסף' או 'הכסף קונה את הזהב'. ותחילה נקדים את הצעת הסוגיא שם. שהגמ' דנה באופן ששני בני אדם מחליפין זהב בכסף, ששניהם מין מטבע, איזה מהשנים הוא הנחשב 'מעות' - שבהם קונים את ה'פירא', ואיזה נחשב 'לחפץ' - שבו צריכים לעשות את קנין המשיכה. האם נאמר שהכסף שהוא 'חריפא טפי' (משמטמט בו יותר לתשלומין) נחשב 'למטבע', וממילא יש לעשות משיכה בזהב דוקא, וכלשון המשנה 'הזהב קונה את הכסף'. או נאמר להיפך שכיון שהזהב חשוב יותר מהכסף, לכן הוא נחשב 'מעות' לגבי הכסף, ובלשון הגמ' 'דהבא דחשיב הוי טבעא, כספא דלא חשיב הוי פירא', וממילא צריכים למשוך את הכסף כדי שיחול הקנין, ולצד זה 'הכסף קונה את הזהב'.

אהבת ה' אמיתית, ואי אפשר להגיע לידי אהבה רכה לה' כי אם ע"י הכנת היראה (ראה תניא לעיל פרק מג).

וכמו כן ידוע מה שפירש הר"ק המגיד ממעורטש ז"ע (מגיד דבריו ליעקב את קכ"ב, הובא שם בתניא) על מאמר חז"ל (קדושין ב:) 'דרכבו של איש לחזר אחר אשה', 'איש' רומז לצד האהבה והחסד ע"ד שכתוב 'זכר חסדו', ו'אשה' מורה לקו היראה כמ"ש 'אשה יראת ה'', והרמז, שמי שעמל במדת היראה והשתלם בה, זוכה שמשפיעים לו מן השמים את האהבה להשי"ת בדרך מתנה. כי התחלת העבודה היא בענין יראת שמים, ורק אכ"כ וזכים להתעלות עוד ולהגיע לשלימות העבודה שבמדרגת האהבה, אשר 'לית פולחנא כפולחנא דרחימותא' (זוה"ק ח"ג רס ד.).

סוד מרע' ואח"כ 'ועשה טוב'

וכן נודע שמדת היראה היא השורש לקיום מצות לא תעשה, שהרי מכה יראת שמים ויראת חטא פורש האדם ממה שאסר עליו הקב"ה, ואילו האהבה היא סיבת קיום מצות עשה, שעיקר קיומם נעשית מכה האהבה לקב"ה וכו'. הרי שיראה המקור לענין 'סוד מרע', ואהבה מעוררת את ה'ועשה טוב'. והרי הכלל הוא - באופן כללי - ש'סוד מרע' קודם ל'עשה טוב', וכמו שסדרם דוד המלך ע"ה בתהלים (לד, טו) 'סוד מרע ועשה טוב'. והטעם בזה, כי שלימות קיום המצוות הוא רק כאשר האדם נקי מחטאים ועבירות, שאזי הוא כלי מוכשר לקבל את האורות הנמשכים עליו בקיום תומ"צ. (ואף שבוודאי גם החוטא יכול וצריך לקיים תרי"ג המצוות, מ"מ אינו דומה אופן קיומם ע"י אדם המלוכלך בעוונות - למדרגתם הנעלה כאשר האדם נקי מכל חטא ועון). נמצא שעבודת היראה צריכה להקדים את האהבה.

עיקר העבודה בימי הנעורים הוא בענין היראה, ובימי הזקנה באים לידי אהבה

ועל דרך זה הוא גם סדר העבודה בשנות חיי האדם עלי אדמות. שבחלק הראשון שבחייו, בימי הנעורים שלו, צריך הוא לעבוד בעיקר על היראה, לירא את השם הנכבד והנורא ומלעבור על מצוותיו ח"ו, כי אז הוא זמן רתיחת הדם והתגברות התאוות בנפש האדם, וכדי להתחזק נגד היצר הרע הגובר אז ביותר צריך האדם לעורר את נקו' יראת שמים שבלבו, ורק ע"י"ז יוכל להתחזק כנגדו. ומאידך כאשר באים לימי הזקנה, וכבר אין היצר מתגרה כל כך באדם להחטיאו ולהפילו לתאוות וחמדת הזמן, אזי העת מוכשרת ביותר לעבוד ולהגיע לידי אהבת ה' אמיתית.

כנגד 'אהבה נפולה' צריך לעורר את מדת היראה

[וביתר עומק יש לומר, שבכל זמן ועידן האופן

ללחום נגד היצר הרע המתעורר באדם, הוא ע"י התגברות הכח המנוגד לנסיון זה. כלומר, שכדי להתגבר על תאוות היצר שבימי הנעורים, שהם נסיונות הבאים מצד מדת האהבה, ומכונים בשם 'אהבות נפולות', צריכים להשתמש עם קו היראה, לעורר את הפחד והמורא הנטועים בלב כל אדם מישראל מלעבור על מצוות ה', כי רק בכך יכולים להילחם עמו ולהניצל מפח יוקשיו.

בימי הזקנה יש צורך להתגבר בקו החסד - לעומת ה'יראות נפולות' של אז

ואילו כאשר האדם בא בימים, זוכה להגיע לידי זקנה ושיבה, אזי אבריו וכוחותיו מתחילים להחלש ולהתמוטט, וממילא עלול הוא ליפול ברשת העצבות והיגון, ולבוא לידי דאגות שונות ויראות נפולות מהמוות המתקרב וכדו', ועליו להתגבר נגד הרהורים ונסינות אלו, שגם הם באים רק מהסמ"ט וחזילותיו. והדרך ללחום כנגדם בזה הוא ע"י התעוררות קו הימין, שהוא עבודת האהבה לה', והתבוננות בגודל רחמי וחסדיו שבכל עת ובכל שעה וכדו'. וע"י מחשבות ועבודות הללו הוא מיישב את דעתו להיות נכון בטוח בה', ולא לירא משום דבר המפחידו ומבחיליו, בלתי אלקיו האהוב העומד תמיד לימינו לסעדו ולתומכו].

זקן וזקנה - אברהם ושרה, בחור ובתולה - יצחק ורבקה

ואיתא בגמ' (ב"ק צו): 'איזהו מטבע של אברהם אבינו - זקן וזקנה מצד אחד, ובחור ובתולה מצד אחר, ופירש"י: בחור ובתולה - יצחק ורבקה. זקן וזקנה - אברהם ושרה. ע"כ. הרי שכנינתה הגמ' את אברהם אבינו 'זקן', ואת יצחק אבינו 'בחור'. והדברים מותאמים מאד עם מה שנתבאר, כי בזמן הנערות עיקר העבודה היא במידתו של יצחק אבינו ע"ה - בהתגברות היראה וקו הדין, ובימי הזקנה צריכים לעבוד ביותר על מדת האהבה וצד החסד - מדת אברהם אבינו ע"ה.

בימי נערותו סבר רבי שהזהב הוא יותר במעלה, ואילו בימי זקנותו החשיב יותר את הכסף

והדברים האלו נרמזים כמה שאמרו בגמ' ב"מ (שם), שבימי נערותו של רבי, שנה לרבי שמעון בנו הכסף קונה את הזהב, כי אז סבר 'דהבא דחשיב הוי טבעא', ובזקנותו שנה לו 'הזהב קונה את הכסף', מטעם 'כספא דחריף הוי טבעא'. והוא מבורר ממש כדברינו, שאכן בימי הנערות - הזהב המורה למדת היראה חשוב ונצרך יותר. ואילו כאשר הגיע לימי זקנותו אמר שהכסף נחשב יותר כיון דחריף, כי בימי הזקנה באים להכרה שעיקר המעלה בעבודת השי"ת היא העבודה מתוך מדת האהבה והחסד.

זהב התנופה: תיקון הגבורות והעלאתם לשורשם לעתיד לבוא

את הזהב ומדת הדין למעלה, ע"ד שכתוב (שמות לה, כב) 'וכל איש אשר הניף תנופת זהב לה'', וכן 'זהב התנופה' (שם לח, כד), והיינו לומר ששלימות ענין הגבורות וביורם הוא כאשר מעלים אותם למעלה, ומגלים את מקור שורשם שאינו אלא חסד ורחמים. וכמו כן אצל הלויים ששורשם בצד הדין והיראה (ראה להלן) נאמר כמה פעמים לשון נשיאת ראשם למעלה, וכמ"ש (במדבר ד, ב) 'נשא את ראש בני קהת', וכן (שם סמוך ד, ב) 'נשא את ראש בני גרשון גם הם', כי כאמור שלימות מדת הגבורה היא כאשר מנשאים אותה לראשה ומקורה, ושם הדינים מתבררים ומתקנים. והוא גם מה שנאמר אצלם (שם ח, ו) 'קח את הלויים וגו' וטהרת אותם', כי לשון 'טהרה' מורה על החזרה אל המקור והשורש, כטעם 'טהר יומא' (ראה ברכות ב:), וכלומר שצריכים לטהר את הלויים מן הדין הרע, וזה ע"י החזרתם והעלתם לשורשם העליון, ועי"ז יוותרו ויכשרו לעבוד עבודתם באוהל מועד.

יצחק אבינו ימליץ עלינו בגאולה העתידה

והיינו דאמרינן בגמ' (שבת פט:) על הפסוק (ישעיה סג, טז) 'כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו, וישראל לא יכירנו, אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך', שלעתיד לבא כשיאמר הקב"ה לאברהם אבינו 'בניך חטאו לי, וכן לשאר האבות הק', הנה רק יצחק אבינו ימליץ או בעדנו, ויאמר לפניו יתברך 'בני ולא בניך' וכו', עד 'פלאג עלי ופלאג עליך' וכו', עיי"ש בארוכה. הרי שהגאולה לעתיד תבוא ע"י יצחק אבינו - שורש מדת הדין, ודייקא הוא יהיה ממליץ הטוב עלינו, כי כאמור עיקר המעלה תהיה אז בצד היראה והגבורה, מדתו של יצחק אבינו, והיא תגרום ישועתנו.

לא ב[מדת] הכסף תגאלו'

ובזה פירש הארז"ל (ליקו"ת ישעיה) את היעוד שניבא ישעיה הנביא על זמן העתיד (שם נב, ג) 'כה אמר ה' חנם נמכרתם ולא בכסף תגאלו'. ופירש, שהנביא אומר שהגאולה העתידה לא תבוא מסטרא חדס הנרמז ב'כסף' כנ"ל, כי אם מסטרא דגבורה שהיא בחי' הוהב, שלעתידי תתברר מעלתה וגדולתה, ותתעלה יותר מהכסף. [ואכן כן רואים במציאות גם כהיום, שהוהב יקר יותר מאד מהכסף, וי"ל שזהו כעין הארה מזמן העתיד, ואכהמל"ב].

לעת'ל יהא הלכה כבית שמאי ששורשם במדת הדין
והיינו נמי מה שאיתא בשם הארז"ל (מק"מ על המשנה 'כל מחלוקת שהיא לש"ש וכו' זו מחלוקת הלל ושמאי'), שלעתידי לבוא תהא ההלכה כבית שמאי, הנוטים יותר לקו הדין והיראה, וכמו שאמרו רז"ל (שבת ל:) לעולם יהא אדם 'ענות' כלל ולא 'קפדן' כשמאי, ונרמז גם במה שהינם 'מחדדי טפי' (יבמות יד.). כי אכן לעת עתה שאין מדת הדין בתיקונה, צריך העולם להתנהג ע"פ מדת החסד והרחמים כנוכח, ולכן נקטינן לעולם

כבית הלל שהם 'רך כקנה'. אך לעתיד כשתתעלה מידת הדין ותבוא לשלימותה, אז יוכל העולם לכלכל עצמו גם ע"פ מדת הדין והיראה, ויפסקו הלכה כבית שמאי. ולכן 'שמאי' דחה את מי שבא להתנייר לפניו, כי אין מקבלים גרים לימות המשיח (יבמות כד:).

דרגת הכהונה של פינחס זה אליהו שייכת לזמן העתיד

והנה אליהו הנביא הוא מבשר הגאולה וביתא המשיחית, ועל כן משיחית הוא ביותר לזמן העתיד. ואכן מצינו שכל מדרגתו בעבודת ה', וכן מתנת הכהונה שזכה אליה, באו ע"פ ההנהגה של עת התיקון השלם.

פינחס זכה לכהונתו ע"י פולחן של דין - לעומת מה שהכהנים הם אנשי חסד

כי הנה פינחס זה אליהו זכה לברית כהונת עולם כאשר קינע לאלקיו והרג נשיא מישאל בקנאו את קנאת ה' צבאו-ת בתוך בני ישראל. וזה ההיפך ממה שכל 'בח' שייך למדת החסד, ואין לו שייכות למדת הדין (וזה"ק ח"ג קמ"ה). ואילו פינחס לא זכה לכהונתו אלא כאשר עשה מעשה הנמשך מקו הדין והגבורה. ולא עוד, אלא שבסבתם כהן איפסקא הילכתא (ברכות לב:) שכל כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו, ואפילו שבוגג (ש"ק אר"ח ס"ו קכ"ח סל"ה), (והגם שדין זה אינו אלא כאשר היריגה זו לא היה באופן הנכון, ואילו כאשר האדם הנרצח היה מחויב מיתה וכדו' והכהן הרגו מצד דיני התורה, בוודאי אין נוגע אצלו הלכה זו, בכל זאת רואים שרציחה ונטילת נפש הינם סתירה לענין כהונה, כיון שמהות הכהן שייכת לצד החסד הגמור). ואילו פינחס לא קיבל את מתנת הכהונה שלו אלא מכח שהרג את הנפש, וכדברי חז"ל (ובחים קא: הובא ברש"י ריש פר' פינחס) 'לא נתכנה פינחס עד שהרגו לזמרו'.

ג.

ויתן לו מזהב שבא: עבודת שלמה המלך לתקן הגבורות מעין זמן העתיד

מדרגת שלמה המלך היתה מעין של משיח, ולכן לא נחשב בימיו רק הוהב

והנה כבר קדם מאמרנו במקום אחר, שמדרגת שלמה המלך היתה מעין זו של מלך המשיח, והוא היה אכן ראוי להיות משיח בעצמו, ועל כן מצינו אצלו הרבה עניינים הדומים למצב העולם בימות המשיח.

וזהו שנאמר אצלו (דה"ב ט, כ, וכו"ז מ"א י, כא) 'אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה', כלומר שלא התמשש הוא בכסף כי אם בזהב, כי אכן בזמנו היה מצב הבריאה מעין מעמדה לעת התיקון שאז תתגלה מעלת הוהב על הכסף, ועיקר החשיבות יהיה רק במין הוהב.

אך הדבר נחשב לחטא, כיון שעדיין לא הגיע הזמן לזה

ואכן בוה"ק (ח"א רנ.) מתרעם בזה על שלמה המלך, ואיתא שם שנחשב זאת כחטא אליו, מה שדחה לגמרי את הכסף, ולא החשיב את קו הימין והחסד לכולם, עיי"ש. והיינו כי שלמה המלך חשב שהעולם כבר במצב של תיקון השלם, ומדת הדין כבר נמתקה לגמרי, וכבר נתגלה עומקה ושורשה שאיננה אלא חסד ורחמים גרידא. אך באמת עדיין לא הגיע אז זמן התיקון בשלימות - וכמו שהוא לא זכה למעשה להיות משיח, ועדיין לא הומתקו הדינים להיות שום ממש למקורם, וממילא נחשב זאת לחטא, כיון שמיהר את הדבר קודם זמנו.

שלמה מסר את כל חכמתו למלכת שבא

ובענין זה יבואר גם הסיפור המובא בנ"ד (מלכים א, י) בענין הקשר שהיה לשלמה המלך עם 'מלכת שבא', ומבואר שם בפסוקים שהיא באה לנסות את שלמה המלך בחידות, ולעמוד על גודל חכמתו. ונאמר שם שהגיד לה שלמה את כל דבריה, ומסר לה את כל

כהונת פינחס ע"ד 'והכהנים הלויים' שלעתידי

והביאור בזה הוא ע"פ האמור, כי אדרבה כהונתו של פינחס לא היתה דומה למדרגת הכהונה של שאר הכהנים ששימשו אז, ומהאי טעמא לא נתכהן הוא עמהם. כי עצם כהונתו בא ע"פ דרגת הכהונה שלעתידי, שאז תתקן מדת הדין ותתעלה לשורשה, והלויים יהיו אז כמו הכהנים, וכלשון הפסוק (יחזקאל מד, טז) על העתיד 'והכהנים הלויים בני צדוק וגו' המה יקרבו אלי לשרתני'. וע"פ מדרגה זו היתה כהונת פינחס, שנמשכה מצד עומק מדת הדין המתוקן והמטוהר, ואין בה דינים וגבורות חיצוניים כי אם רחמים וחסדים נעלים.

'בדין הוא שיטול שכרו'

ועל כך נאמר בפסוק (במדבר כה, יא-יב) 'פינחס בן אלעזר וגו' השיב את חמתו מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם וגו', לכן אמור הנני לו את בריתי שלום, ופירשוהו חז"ל (במדבר פכ"א, א) 'אמר הקב"ה, בדין הוא שיטול שכרו', כלומר שהוא זכה להתכהן מצד הדין, ומדרגת הכהונה שלו היא ע"פ מדת הדין המתוקנת ומבוררת כמו לעתיד לבוא.

אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה

וזהו נמי שמצינו שאלהו הנביא יש לו שייכות עם תפלת המנחה - שתיקן יצחק אבינו, בחי' הגבורה, וכדאמרינן בגמ' (ברכות ו:) 'אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה, שנאמר (מל"א יח, לו-לז) ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' ענני ה' ענני, ובזמן ההוא נעשה הנס הגדול בירידת האש מן השמים. כי אכן זו מדתו של אליהו הנביא, להעלות תפלת המנחה - בחי' הדינים - למקורה, ועי"ז להמשיך ברכות וישועות גדולות הבאים ע"י גבורות ממותקות בשורשם.

עיקר חכמת שלמה היתה בענין המשפט - מעין מדרגת משיח

והנה פסוק הנזכר 'ויתן לו מזהב שבא' כתוב בתהלים במזמור (עב) שהתפלל דוד המלך על שלמה בנו, ומתחיל בפסוק 'לשלמה, אלקים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך, ידיו עמך בצדק וענייך במשפט'. ופשטות הכתובים מיידי בענין שלמה המלך, שביקש דוד מהש"ת שיתן לו חכמה ודעת שיוכל לשפוט ולדון את העם בצדק. אך חז"ל (שבת ל:) ראה שם ברש"י פסוק ט"ז) פירשו מזמור זה על מלך המשיח, ולפי ששלמה המלך מעין מלך המשיח כאמור, לכן נאמר דוגמתו גם עליו. ולכן נמי מתחיל המזמור בענין שלימות הדינים והמשפט, שכאמור בזה היה שלמה המלך דומה קצת למשיח. ואשר לכך מצינו שעיקר חכמת שלמה התבטא במה ששפט את העם בחכמתו האלוהית וכמבואר בפסוקים (מלכים שם, ג.) וע"ז נמי מסיים הפרק שם (פסוק כח) 'וישמעו כל ישראל את המשפט אשר שפט המלך, ויראו מפני המלך, כי ראו כי חכמת אלקים בקרבו לעשות משפט'. והיינו כאמור שזמנו ומלכותו הדימו קצת למצב העולם בימי מלכות המלך המשיח.

שלימות המשפט במלך המשיח - 'מורח ודאין'

אך שלימות הדין יהיה רק אצל מלך המשיח בעצמו, אשר עליו נאמר (ישעיה ג, א) 'והירחי ביראת ה', ולא למראה עיניו ישפוט, ולא למשמע אוניו יוכיח', כלומר שהוא בלבד יזכה לשלימות מדרגת המשפט לדון את ישראל בצדק. ובוה"ק פירשו 'לא למראה עיניו ישפוט' - זה קאי על משה רבינו, שנאמר בו (שמות יח, כא) 'ואתה תחזה מכל העם, ולא למשמע אוניו יוכיח' - איירי בשלמה המלך, שנאמר בו (מ"א י, א) 'שמע שלמה'. כי מלך המשיח יהיה 'מורח ודאין' (סנהדרין צג:), שאז תתוקן מדת הדין והיראה בשלימותה, ומשפט אלקים יהיה באופן חזק ועמוק מאוד בתכלית השלימות בב"א.

נקודות:

לעתיד לבוא
תתעלה מידת
הדין למקורה, ואז
יתברר ויתמתק
ענין הדינים
בשלימות, ויתגלה
לעין כל שעומק
הדין בשורשו
אינו אלא החסד
הכי גדול ששייך,
ומאתו יתברך לא
תצא שום רעות.
וכל מה שהיה
נראה לעינינו
שקו הדין גורם
לעונשים ויסורים
וכו' לא היה זה
אלא מפני שמדת
הדין שלמטה לא
היתה מקושרת
לשורשה, ולא
היתה שוה
למהותה האמיתית
כפי שהיא במקורה
העליון

כהונתו של פינחס
לא היתה דומה
למדרגת הכהונה
של שאר הכהנים
ששימשו אז,
ומהאי טעמא לא
נתכהן הוא עמהם.
כי עצם כהונתו בא
ע"פ דרגת הכהונה
שלעתידי, שאז
תתקן מדת הדין
ותתעלה לשורשה,
והלויים יהיו אז
כמו הכהנים,
וכלשון הפסוק על
העתיד 'והכהנים
הלויים בני צדוק'.
וע"פ מדרגה זו
היתה כהונת
פינחס

טובה

תוכחת

מגולה:

המבט הנכון

על 'תביעות'

בעבודת השם

א. ללכת בכל דרכיו: שתי דרכים בעבודת השם - מדת הדין ומדת הרחמים

שתי ההנהגות - מדת הדין ומדת הרחמים - הן אמת הגם שאין אנו יודעים איך הן עולות בקנה אחד | **מדת הדין בעבודת השם היינו בקשת השלימות** | היצר מחפש דרכים לקרר את האדם משאיפותיו | **הוא טוען שהקב"ה רחמן ולכן יוותר בדין** | בזמן שהאדם עלול ליפול לעצבות ויאוש עליו להתחזק במדת הרחמים | **כל התיקונים של הנשמות מוכנים להם מאז ומקדם**

ב. כחצים ביד גבור: להיות 'גבור חיל' בצבא השם

ג' דרכים בעבודת ה' | **דרך של 'שור' - לעבוד את ה' בגבורה עצומה** | בדרך זה אין שום מקום להתרשלות והתנצלות | **כמו היוצאים לשדה המלחמה** | אבל כל זה רק חלק מעבודת השם | **הבחנה בין אדם עם גדלות המוחין לבין זולתו עם קטנות המוחין** | רחבה מצותך מאד - יש חלקי עבודה פנימיים

ג. אוהב מוסר: תביעות ומוסר אינם 'ריחוק' - אלא 'קירוב' לשלימות

מבט שגוי - מהות התורה היא הכבדת עול | **השקפה מעוותת על התורה - עלולה להרחיק את האדם מדרך התורה** | בעולם הזה אדם רוצה לקבל מתנת חיים | **בעולם הבא הוא נושא עצומה עבורו** | גם אם ירצו לתת לו שכר שאינו ראוי לה יתחנן שלא יביישו אותו בזה | **מגלים את מהותו וזהו הוא לו העונש הגדול ביותר** | אדם בר דעת שמח שמגלים לו האמת ואת העניינים שעליו לתקן

תמצית המאמר מגליון הקודם:

הקב"ה פועל בעולם עם ב' הנהגות - מצד אחד מדת הדין שדורשת שלימות ומצד שני מדת הרחמים שעל ידה כל אדם זוכה להגיע לתיקונו. העבודה 'למעשה' של 'מדת הדין' היא: בקשת ודרישת השלימות.

א.

ללכת בכל דרכיו: שתי דרכים בעבודת השם - מדת הדין ומדת הרחמים

נקודות:

הנה צריכים אנו לבאר קמעה את שתי ההנהגות של השי"ת 'מדת הדין ומדת הרחמים' - להבין את הנוגע לנו לעבודת השם. וצריך האדם לדעת בכל עת מהו הדרך ילך בה כי שניהם אמת. ואין צריכים לדעת איך שתי ההנהגות - של דין ורחמים - עולות בקנה אחד בשורשן, אלא לדעת את מה שנוגע לנו למעשה, אשר שתי הדרכים אמת וצריכים ללכת בשתייהן

לכל עת וזמן

הנה צריכים אנו לבאר קמעה את שתי ההנהגות של השי"ת 'מדת הדין ומדת הרחמים' - להבין את הנוגע לנו לעבודת השם. **כי שתי ההנהגות הללו של השי"ת בעולם, הם כלפי האדם - שתי דרכים בעבודת השם.** וכל אחד מהם יש לו זמן ומקום; מתי נכון לנקוט בדרך זו ומתי מוטב ללכת בדרך אחרת.

ואופן זמן והליכה בדרכים הללו משתנים מדור לדור ואין כל הדורות שווים בזה - כל דור יש לו את עיקר העבודה שלו. וכן תלוי הדבר מאד בתכונות הנפש של האדם - כל אחד וסגנונו הוא. וגם באדם גופיה משתנים הדברים מזמן לזמן, ישנם זמנים 'כאלה' וישנם זמנים 'אחרים', וצריך האדם לדעת בכל עת מהו הדרך ילך בה כי שניהם אמת. ואין צריכים לדעת איך שתי ההנהגות - של דין ורחמים - עולות בקנה אחד בשורשן, אלא לדעת את מה שנוגע לנו למעשה, אשר שתי הדרכים אמת וצריכים ללכת בשתייהן - כל פעם כפי העת והזמן הראוי לו.

מדת הדין בדרך עבודה

ראשית דבר נבאר בקצרה את שתי המידות הללו איך הן מתפרשות בכלליות בעבודת השם, ושוב נחזור להסביר הדברים ביתר ביאור. ההנהגה הכללית בעבודת השם

כזה לעורר את עצמו בענין חומר הדין - לדעת כי 'אית דין ואית דיין' ומדת הדין תובעת את האדם ואין כל 'היכי תמצ' לוותר ולהקל בעבודת השם.

מדת הרחמים בדרך עבודה

מאיך ישנם זמנים בהם צריך האדם להתנהג כלפי עצמו במדת הרחמים; אם עושה איזה חשבון הנפש, או שעובד על איזה ענין בעבודת השם וטרם עלתה בידו שאיפת נפש, ומחמת זה ליבו נשבר בקרבו ונופל ליאוש ולעצבות, הוא מרגיש התרחקות מהשי"ת, אין לו שום הצלחה בעבודת השם, הנה אז צריך הוא תיכף לאחוז בחזקה במדת הרחמים - להרחיב מחשבתו בהתבוננות עד היכן מגיעים רחמי שמים - ולא לחשוב כעת על חומר מדת הדין. **במצב הנוכח עליו לשנן לעצמו שוב ושוב שהשי"ת הוא חנון ורחום הקב"ה אינו תובע מן האדם את אשר אין בכוחו לעשות, והקב"ה בוודאי יודע מהם הכוחות והכישרונות שיש לו והקב"ה רואה עד כמה הוא משתדל 'ואין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו'. וגם זאת עליו לדעת אשר שום נשמה לא נאבדת חלילה, וכולם יבואו לידי תיקון. כי כבר מראשית ומקדם הכין הקב"ה לכל נשמה דרכים ותיקונים אשר על ידם תזכה לבוא לידי תיקון ושלימות.**

היא, שמצד אחד צריך האדם להתנהג כלפי עצמו במדת הדין; היינו שלא להניח שום פתח ליצר הרע שיוכל להכניס בו איזו רפיון או התרשלות. דרכו של היצר הרע לחפש כל טצדקי שבעולם כדי לקרר את האדם בעבודתו, והוא 'בא בטענה' - "הרי הקב"ה הוא טוב ה' לכל ורחמי על מעשיו" הוא רחום וחנון ואינו כזה תקיף... וממילא אל תכביד עצמך יתר על המידה, זה 'לא נורא' שאינך שקוע כולך בעבודת השם - אתה לא צריך להתאמץ כדי לזכך את החומריות שלך, אתה יכול להשתרע על מיטתך ולישון עד מחר... אינך צריך לעבוד קשה מידי".

היצר רוצה שהאדם ידמה לעצמו שהקב"ה הוא 'וותרן' ואינו באמת מקפיד על מעשי האדם ועל שלימותם ובוודאי יותר לו בדין, וממילא יכול הוא להסיר מעליו את הדרישה החזקה שיש לו מעצמו - להתעלות ולהשיג שלימות. ולכן אדרבה שומה על האדם במצב

פרק ד'

אָמְנָם, מִדַּת הַרְחָמִים הַיְחָדָה הַנִּשְׁלֶשֶׁת הַדְּרָכִים שֶׁצָּרֵנוּ, דְּהֵינּוּ, שְׂיִתָּן זְמַן לְחֻטָּא וְלֹא יִפְחַד מִן הָאָרְץ מִיַּד כְּשֶׁחֻטָּא, וְשֶׁהַעֲנֵשׁ עֲצָמוֹ לֹא יִהְיֶה עַד לְכַלְהָ, וְשֶׁהַתְּשׁוּבָה תִּתְּנֶה לְחֻטָּאִים בְּקֶסֶד גְּמוּר, שֶׁמִּתְקַשֵּׁב עֲקִירַת הָרְצוֹן פְּעֻקֵירַת הַמַּעֲשֵׂה, דְּהֵינּוּ, שֶׁבְּיָוִיִּת הַשֵּׁשׁ מִפִּיר אֶת חֻטָּאוֹ וּמוֹדָה בּוֹ, וּמִתְבּוֹנֵן עַל רַעְתּוֹ וְיִשֵּׁב וּמִתְהַרְט עֲלָיו חֻרְטָה גְּמוּרָה

ישנם זמנים בהם צריך האדם להתנהג כלפי עצמו במדת הרחמים; אם עושה איזה חשבון הנפש, או שעובד על איזה ענין בעבודת השם וטרם עלתה בידו שאיפת נפשו, ומחמת זה ליבו נשבר בקרבו ונופל ליאוש ולעצבות, הוא מרגיש התרחקות מהש"ת, הנה אז צריך הוא תיכף לאחוז בחזקה במדת הרחמים - להתרחיב מחשבתו בהתבוננות עד היכן מגיעים רחמי שמים

~

ואם האדם לא זכה להשלים את עצמו ע"י תורה ומצוות בעולם הזה - שוב אין צריכים להעניש אותו כלל, כבר לא צריך לחפש עבורו ענשים אחרים. כי אם לא היית עובד ה' כפי הנדרש ממך, והרי זה אומר שלא הגעת למציאות האמיתית שלך! נו, מה כבר יכול להיות יותר גרוע ממצב כזה - שנברא לא הגיע למקומו הראוי?! זהו העונש הכי נורא!

שור כשב ועז - ג' דרכים בעבודה

הנה איתא מהרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע (נועם אלימלך - אמור) על הפסוק (ויקרא כב, כז): "שור או כֶּשֶׁב או עֵז כִּי יִגְלֶה, שמרמז על ג' מדרגות בעבודת ה' - שור כשב ועז - ושם הולך לדרכו בקודש להסביר זאת כלפי ג' מדרגות בעבודת השם שכל אדם צריך להגיע אליהן. וכעת לעניינינו נבאר בהם ג' דרכים בעבודת ה', אשר שורשם בשלושה סוגים של נשמות ותכונות הנפש.

הגם שבוודאי על האדם להיות מושלם בכולם, אמנם ידוע שכל אדם יש אצלו ענין של 'עיקר וטפל'; ישנם נשמות שמצד שורשם עיקר עבודתם הוא הדרך של 'שור' - ושאר הדרכים הם אצלם בבחינה של טפל, וישנם נשמות שהעיקר אצלם הוא הדרך של 'כשב' - ומאידך שאר הדרכים נחשבים אצלם כטפל.

עוז ותוקף בעבודת השם

ראשית דבר יש לפרש ולהרחיב בביאור הדרך של 'שור' - שעניינו הוא ההנהגה של מדת הדין, ובהמשך (בגיליונות הבאים) נרחיב בביאור הדרך של 'כשב' - שעניינו הוא ההנהגה של מדת הרחמים.

(הדרך של 'עז' אינו הסוגיא שלנו, אמנם תמצית עניינו הוא: 'עז' היינו תוקף וחזק, הוא דרך שאין בו שום התפעלות מכל הסובב, לא מאנשים קרובים ולא משאר ההמון, לא מגדלות ולא מקטנות לא מעליות ולא מירידות - ולא משאר כל הניסיונות, אלא תמיד יישאר על עומדו איתן כצור החלמיש ולא ינוע ולא יזוע ממקומו. זהו מהלך שלם בעבודת ה' ואכמ"ל).

כמו חייל בשדה הקרב

'שור' היינו גיבור-חייל; הוא יוצא לדרכו בעבודת השם כמו חייל היוצא למלחמה. הוא נכנס למערכה בעוז ותעצומות כדי להוציא מן הכח אל הפועל את העבודות הקשות שבמקדש. זהו דרך בעבודת ה' ששייך לאותם נשמות שיש בכוחם לסבול ולהכיל דרך של תקיפות וחומרות; כמו שאכן היה נהוג בכמה

כחצים ביד גבור: להיות 'גבור חיל' בצבא השם

שם על הדרך של 'שור', וישאלו אותו: "מהו ההגדרה של אדם עובד ה'?" הוא יפתח ויסביר: "עובד ה' הוא שאינו נותן לעפעפיו תנומה, הוא מקיים את כל המצוות עם כל החומרות וההידורים, הוא לומד שעות רצופות בלי לזוז מקומו ויש לו בקיאות רבה בכל הש"ס!".

במילים אחרות הוא אמר כאן; שגדר של 'צדיק' - העובד ה' הגדול - הוא: אדם שכל כולו מעשים ופעולות, הוא מוכן להתאמץ ולהזיע עבור עבודת ה'! הוא עושה מעשים כבירים! - אשר כמובן זוהי טעות גדולה מאד. לאדם זה צריך לומר: "עבודת ה' אינה מְדִי צבא, ובוודאי שחסידות אינה מחנה צבאי... דאס איז נישט חסידות!". אכן אמת הדבר שזהו חלק נכבד בעבודת ה', אבל זהו רק חלק מעבודת ה' ודרך החסידות - זה לא כל החסידות! אי אפשר להסתפק רק בזה!

המבט של משכיל בעבודת השם

כאן יבוא לידי ביטוי באופן ברור, ההבחנה בין אדם שהוא משכיל בעבודת ה' למי שהוא עובד ה' בשטחיות. כי בחור או אברך שעובד את השם בעמקות ובהשכלה - הוא מכניס התרוממות ו'נשמה' בעבודת השם - יבין מעצמו שכל ה'גבורות' הללו הם רק חלק מעבודת ה', אבל עבודת ה' עצמה רחבה ועמוקה וכוללת בה הרבה יותר מגוף העבודות הללו. וכמו שאמר דוד המלך (תהלים קיט, ח): "רַחֲבָה מִצְּנוֹתַי מֵאֵד" - עבודת ה' עמוקה ורחבה היא בלי שיעור, כמו 'מים שאין להם סוף'.

אבל בחור שדרכו בעבודת השם ב'קטנות המוחין' - הוא אינו מכניס השכלה ורוממות בעבודת ה' - הנה הוא מאד 'מצומצם' בדרכו ואינו מסוגל לקלוט שאין זה כל הענין של עבודת השם. כי בהשגות שלו אין משהו אחר! הוא נאחז בתוקף בכל הצמצומים וההגבלות, ואין לו כל רצון ושאיפה לצאת מגדריו להשיג השגות נעלות ונשגבות מזה.

אוהב מוסר: תביעות ומוסר אינם 'ריחוק' - אלא 'קירוב' לשלימות

עלול הוא לגרום לו - או לבני ביתו - הרגשה של התרחקות והסתרה מאורו של הקב"ה; הוא מרגיש שמקפידים עליו ללא גבול, בשמים 'מחפשים' אותו מתי יפול באיזה חטא, ליבו תתמלא בהרגשה של ריחוק מ'אידישקייט' ומכל דבר שבקדושה. וכל זה נובע מחמת שהם מדמים לעצמם שמהות התורה היא תקיפות וקפדנות.

אמנם צריך לדעת שזו היא 'תמונה' מעוותת בעליל. כזו השקפה על השי"ת ועל

'חדרים' - גם אצל החסידים וגם בין בעלי המוסר - שחינכו את תלמידיהם בדרך של 'שור', להיות אדם תקיף ונחרץ כמו חייל היוצא לשדה הקרב - שם לא 'גרסו' כלל שום מציאות של התרשלות ורפיון ידיים; הם הרגילו את עצמם לישון מעט ולקום בעוד לילה, הם לא התעדנו בשום מעדנים ואכלו רק מעט לחם דל כדי קיום גופם, ישבו ולמדו שעות רצופות עד שממש דבקה לשונם לחיכם, חזרו על כל הש"ס ללא הרף עד שידעו את כולו בע"פ מילה במילה וכדומה. העבודת ה' שלהם היתה מושתתת על 'הצלחות', הם מוכרחים לצלוח ולכבוש את ה'קבלות' שקבלו על עצמם, כמו חייל שמוכרח לעמוד בהצלחה בכל המשימות והפקודות שהטילו עליו - כמו שאומרים כאן 'עקאמפלישען' - שיוכל להתייצב אחר שנה של עבודה ולומר: "ברוך השם, בשנה זו עמדתי בהצלחה בכל המשימות שהטילו עלי, עשיתי עבודה גדולה בענין זה ועמדתי בגבורה בקבלה זו!". זה הוא הדרך של 'שור' - 'גבורות' בעבודת ה'.

זהירות משיבושים בדרך זה

אגב הדברים נרחיב לומר, אשר גם בזה עלולים להשתבש אם לא עומדים על הבנת הענין כראוי 'מיטן ריכטיגן ברייטיקייט'. כי אפשר לטעות ולחשוב שהעבודה האמורה לעיל היא כל המהות של עבודת ה' - כאן זה מתחיל וכאן זה נגמר - ושוכחים שעבודת השם יש בה חלקי עבודה פנימיים כמו אהבת ה', יראת ה', דבקות, השגות וכדומה; אם ידברו עם אחד שהתחנך בבית מדרש שעבדו

פרק ו'

וְתִרְאֶה שְׁמַיְלָאָכִים מִשְׁתַּבְּחִים בְּמִדַּת הַטּוֹבָה הַזֹּאת, שְׁנֵאמַר בָּהֶם (תהלים קג, כ), "גְּבוּרֵי כַח עוֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעֵי בְּקוֹל דְבָרוֹ". וְאוֹמֵר (יהוֹקָאֵל א, יד), "וְהַחֲמִיזֵת רְצוּא וְשׁוֹב בְּמִרְאֵה הַבְּזוּק". וְהִנֵּה הָאָדָם הוּא אָדָם וְלֹא מִלְאָךְ, עַל בֶּן אִי - אֶפְשָׁר לוֹ שְׁיַנְיַע לְגִבּוֹרָתוֹ שֶׁל הַמִּלְאָךְ, אֵךְ וְדֹאֵי שְׂכָל מַחֲ שְׂיִוְכַל לְהִתְקַרֵּב בְּמִדְרַגְתּוֹ אֲלֵיו רְאוּי הוּא שְׂיִתְקַרֵּב

מעביר את עצמו תחת שבט הביקורת שוב ושוב ובכל עת הוא מוצא בעצמו פגמים וחסרונות - מכח התביעה העצומה שיש להקב"ה ממנו - הנה הולך ומצטייר אצלו כאילו שהקב"ה עומד לנגדו בשבט חובלים וזועק לעומתו: "לא יצאת ידי חובה! אני מצפה ממך להרבה יותר מזה!" כמו משגיח בישיבה שנוהג בתקיפות ו'רודף' את הבחורים ואינו נותן להם מנוחה.

ואינו נותן להם מנוחה. 'ציור' זה, כאשר משתרש הוא בלב האדם,

כמו אצל אדם חולה רח"ל, שברגע שיודעים לקבוע מהו סוג המחלה שלו, הנה בזה כבר נמצא גם חצי מרפואתו, כי כבר יודעים איזו תרופה לתת לו. כך גם בעבודת השם, תיכף כאשר האדם עומד על החיסרון שיש בו, הנה כעת הוא כבר יודע לחפש תרופה למכתו, אם באים אליו בטענה שהוא בעל גאווה, הרי שאינו נעלב ונפגע כעת עד עמקי נשמתו... אלא אדרבה הוא שמח: "אה, ברוך השם שהגאווה שלי ניכרת בראש התגלה איזה בעל גאווה נורא אני! וכעת שכבר התגלה והתברר הדבר לעין כל אני כבר יכול להתחיל לעבוד על זה!"

שלך? האם אתה איש מורם מעם או איש פשוט? אתה תלמיד חכם או עם הארץ? האם אכן עובד ה' אמיתי או שכולך רק מצוות אנשים מלומדה? האם אכן אתה כבר בגדר צדיק?..

ממילא מובן שאם יצא הפסק בבית דין של מעלה שהאדם הזה אינו זכאי אלא לחלק קטן ודל בגן עדן, הרי שאין הכוונה שמענישים אותו כעת, אלא הכוונה היא שזוהי עצם המציאות שלו! וכי מה אתה רוצה? אתה רוצה שבעולם האמת יעשו כזה שקר נורא להושיב אותך בין החשובים והנכבדים שם - לכבד אותך כמו תלמיד חכם, כמו עובד ה' וכמו צדיק - בזמן שכלל אינך אחד מהם? אתמהא...

הרי כאן אין זה העולם השקר - היכן שניתן להסתיר את האמת! אף אחד לא מתכוון ולא מעוניין להעניש אותך, אלא שמצבך כאן נקבע מכה זה, שכל המהות והמציאות שלך - כל מעשיך ומחשבותיך והרהורי ליבך - גלויים לעין כל בלי שום מסך המבדיל, כולם יודעים כאן בבירור מהו הדרגה האמיתית שלך.

האדם עצמו קובע את דרגתו האמיתית ומעתה נמצא שכל התביעות שיש על האדם, אינם מצד הכבדת עול ואזהרות ואיומים של מידת הדין, אלא כי הנשמה עצמה יודעת שאין אמת אחרת זולתה; דרגת האדם למעלה בשמים תִּקְבַּע רק על פי מה שהוא בעצמו - צדיק או רשע - בעולם הזה, ולכן הנשמה עצמה תובעת ואומרת: אני רוצה להיות צדיק! אני רוצה להגיע אל השלימות! כי הנשמה יש לה חיות רק כאשר היא מזככת את החומריות עד שזוכה לתואר 'צדיק' והיא מתדמה להקב"ה - זהו כל חיותה.

ואם האדם לא זכה להשלים את עצמו ע"י תורה ומצוות בעולם הזה - שוב אין צריכים להעניש אותו כלל, כבר לא צריך לחפש עבורו ענשים אחרים. **כי אם לא היית עובד ה' כפי הנדרש ממך הרי שאינך בגדר צדיק, והרי זה אומר שלא הגעת למציאות האמיתית שלך! 'אתה לא אתה' נו, מה כבר יכול להיות יותר גרוע ממצב כזה - שנברא לא הגיע למקומו הראוי?! זהו העונש הכי נורא!**

בר דעת שואב חיות מדברי מוסר

אדם בריא בנפשו - א' געזונטע נשמה' - שיש לו קצת השגה ב'הרגשים' של הנשמה, אינו מביט על התביעות שהתורה תובעת בהם את האדם, כאילו עומדים לנגדו בשבט מוסר ומאיימים עליו: "כל מה שעשית עדיין לא יצאת ידי חובתך! אינך מתנהג כראוי!", אלא אדרבה הוא מקבל חיות וכוחות מהתביעות הללו, כי הוא מבין שפשוט אומרים לו את האמת כפי שהיא ללא כחל ושרק: "לא יעשו לך כלום... אתה יכול להישאר על מעמדך ומצבך כפי שאתה כעת! רק זאת תדע, שטרם הגעת ליעד שלך! חבל וחבל עליך אם לא תתעלה למעלה ממצבך שאתה נמצא בו כעת ותתקרב להשי"ת!". ולכן אין התביעות הללו גורמים לו לריחוק

ורואה: הנה הגעתי לתכלית שלי! אני צדיק! במילים אחרות: העולם הזה הוא מקום העמל והיגיעה כדי לזכות ולהיות ראוי לְשֵׁם ותואר צדיק, ואילו בעולם הבא שם ותואר "צדיק" הוא גוף ועצם השכר! מי שהוא צדיק, יוצא נשכר בעצם כך שמעטרים אותו בתואר צדיק! כמאמרם ז"ל (אבות פ"ד מ"ב): "שכר מצוה מצוה" - המצווה עצמה נהיית השכר. בעולם הזה - שכל ענין רוחני שרוי בהסתר והעלם - המצווה היא ענין של יגיעה ועמל, אבל בעולם הבא - שכולו רוחני ואור המצווה מאיר וזורח - המצוה היא מציאות של תענוג ושכר. לכן בעולם האמת אי אפשר לתת לאדם שכר אם לא הרוויח זאת ביושר, זהו 'תרתי דסתר', כי מהות השכר למעלה היא, שהאדם הרוויח את עצם מהותו - זיך פארדינט' - הוא הרוויח את התואר צדיק, ואם הוא לא הרוויח זאת לעצמו, פשוט אין מה לתת לו ...

הנשמה מתחננת שלא יתנו לה לחם חנינם

פעמים שמצטייר לו לאדם בעיני רוחו המצב שיש בעולם האמת - שבעומדו לפני בית דין של מעלה ינהל עמהם משא ומתן אודות שכרו בגן עדן, הוא יתחנן ויפציר שיתנו לו שכרו מושלם עם הצדיקים בגן עדן, גם שאינו ראוי לפי מעשיו, ואילו חברי הבית דין עלולים 'להתעקש' עמו ולא יסכימו לתת לו יותר ממה שהוא ראוי לקבל.

אבל האמת היא שהמצב שם הפוך ושונה בתכלית. הרבוננו של עולם מצידו כביכול מסכים בהחלט לומר לכל אדם: "אם חפץ הינך וזאת בקשתך, אני יכול לתת לך את השכר הצפון לצדיקים, ממש 'עין לא ראתה אלקים זולתך', גם אם כילית את כל ימי חיך להבל ולריק ולא הבאת עמך לכאן לא תורה ולא מעשים טובים, אני 'אשמח' לתת לך חלק גדול ונכבד בגן עדן בתורת מתנה!". אלא שהנשמה עצמה, היא תהיה זאת שלא תסכים לכך. **האדם יענה ויצעק בקולי קולות "לא! אני מבקש ברחמים אל תקצבו לי גן עדן שאיני ראוי לו! זהו הרי עבורי העונש הגדול ביותר - אין עונש יותר גדול מזה! אוי ווי, אלו ביזיונות יהיו לי אם תלבישו אותי באיצטלא דרבנן שאינו ראוי לי!"**

הדרגה האמיתית של האדם יוצאת ונגלת

כי הלא זהו מהות הדין בבית דין של מעלה: "מה המציאות שלך באמת? מהו ההגדרה

פרק א'
 כִּי אִין הַנְּשָׁמָה אוֹתְהָת הָעוֹלָם הַזֶּה פְּלֵל, אֶלְא אֲדַרְבֵּה מוֹאֲסָת בּוֹ, אִם בְּן וְדַאי לֹא יִהְיֶה בּוֹרָא הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ בְּרִיאָה לְתַתְּלִית שֶׁהוּא נֶגֶד הַקָּה וְנִמְאָם מִמֶּנָּה. אֶלְא בְּרִיאָתוֹ שֶׁל הָאָדָם לְמַצְבוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא הַיָּא, וְעַל בְּן נִתְּנָה בּוֹ נְשָׁמָה זֹאת, כִּי לֹא רָאוּי לְעִבְד וּבָהּ יוֹכֵל הָאָדָם לְקַבֵּל הַשָּׂרָר בְּמִקוּמוֹ וּזְמַנּוֹ, שֶׁלֹּא יִהְיֶה דְבָר נִמְאָם אֵל נְשָׁמָתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלְא אֲדַרְבֵּה נֶאֱהָב וְנִתְּמַד מִמֶּנָּה

תורתו היא גופא נגד התורה! ולכן מי שעם הזמן קנתה הסתכלות זו שבייתה אצלו, צריך תיכף להוציאה מראשו ומליבו ולשכוח ממנה לגמרי. כי זוהי 'תפיסה' מוטעית ומשובשת על כל היהדות והיא היפך התורה.

בעולם הזה יכול האדם לקבל 'טוב' ללא תמורה

כדי לעמוד על נכון על מהות התביעה הרוחנית - למה אכן עבודת השם דורשת ותובעת מן האדם עבודה רבה כזו - צריכים ראשית להבין ולהבחין בין מהות הטוב של העולם הזה לבין הטוב של העולם הבא.

בעולם הזה - שהוא עלמא דשיקרא - דרכם של בני אדם להסכים שיתנו להם את מנת חלקם מכל הטוב שבעולם, אפילו אם יקבלו זאת חנים ללא כל תמורה; גם אם האדם אינו זכאי בדין ועל פי חשבון מעשיו לא נמצא ראוי לקבל את רוב הטובה, הנה אינו מתחשב בחשבון זה כלל, אלא אחת שאיפתו שלא יחסר לו מכל טוב העולם ותו לא איכפת ליה כלל. ולא זו בלבד אלא שהאדם גם 'יסכים' לקבל כבוד שאינו ראוי לכך כלל; יכבדו אותו כאיש חשוב ונכבד - יאמרו עליו שהוא איש אשכולות ותלמיד חכם - והוא יודע את האמת שאין בו לא מיניה ולא מקצתיה, אבל את הכבוד יקח בשתי ידיים...

אם נשאל אדם: "יתנו לך את כל השפע שבעולם ולא יחסר לך דבר, גם יכבדו אותך ושמך יהיה נכבד בפי כל! וכל זה תקבל בחינם ממש - לא תצטרך לתת עבור זה כל תמורה, אינך צריך לא יגיעה ולא עמל כלל - האם הינך מסכים למהלך כזה?". הנה בוודאי רוב האנשים יסכימו לכך תיכף ומיד בכל לב וללא שום היסוס... אדרבה, "הרי זה ממש א מחיה! אני יכול לשכב במנוחה מבוקר ועד לילה, לא דורשים ממני להתאמץ ולהזיע, ויגישו לי את כל טוב הארץ על טס של זהב".

וטעם הדבר הוא, כי מהות הטוב בעולם הזה הוא חיצוני ולא פנימי. והיינו שהאדם הזה, הוא מי שהוא, צדיק או רשע, וכעת הוא מקבל 'טוב' - נותנים לו כל מיני דברים שטובים עבורו - אבל אין הטוב הזה מעיד שהאדם עצמו הוא טוב, אין לטוב זה שייכות עם עצם מהות האדם.

שכר מצוה - מצווה

אבל בעולם הבא - לא יעלה הדעת כזאת! כשהמדובר הוא כלפי נשמה - לא שייך לדבר ב'שפה' זו כלל! **כי המשמעות של 'טוב' בעולם הבא, אינו אני הוא 'המקבל' טוב אלא 'אני' טוב - 'איך בין גוט'.** בעולם הבא אם מקבלים טוב - זה לא טוב... זהו 'נהמא דכיסופא' שאין לו טעם...

כי שם בעולם האמת ה'טוב' הוא טוב פנימי ולא חיצוני, והיינו שהטוב שהאדם מקבל שם, אינו טוב שנותנים לו, אלא שכעת מתגלה טובו שלו עצמו - החוצה.

הטוב של העולם הבא - הטוב האמיתי - הוא שהאדם עולה לשמים

מהקב"ה ולהרגשה שמכבידים עליו את העול ולא נותנים לו מנוחה, אלא אדרבה כל תביעה שיש עליו נותנת לו חיות ושמחה כי הוא מבין שאומרים לו בזה שהוא יכול לזכות לשלימות גדולה יותר. הוא אומר לעצמו: "תובעים אותי? משמע שיש לי כבר על מה לעבוד! אכן צריך אני להתעלות יותר! אומרים לי שאני מסוגל לקבל שכר גדול יותר ועדיין לא הגעתי למקומי כפי השיעור הראוי לי! אני יכול להיות יותר להתדמות במעשי להקב"ה! אני יכול להיות 'עשיר' גדול יותר מאשר שאני כעת! אני מוכן מאז ומקדם לקבל עשירות גדולה יותר!"

הוא שמח בידיעת חסרונותיו

אלו הם הרגשים דקים של הנשמה - 'איידעלע נשמה' דיגע געפילן' שאין ביכולת לתאר אותם. כי זהו טבעו של 'איש נשמה' עובד ה' ומלא 'חיות דקדושה' - שעבודת ה' היא עבורו תענוג ולא עול. יש לו חיות מכך שתובעים ממנו להיות מוסיף והולך בעבודת השם ואינו מרגיש בזה הכבדת עול וקושי.

כשמעוררים אותו על דבר וענין שצריך תיקון אצלו - הוא שמח ואומר: "אה, ברוך השם שמגלים לי את החיסרון שלי ומעמידים את האמת בפני, עד עכשיו הייתי לקוי בענין זה וכלל לא שמתי ליבי אל זאת, ממש הייתי שבויה בחלום, הייתי בעולם של שקר! אה, ברוך השם שחזרתי להכיר את האמת! אני רואה איזה דרך ארוכה עוד יש לפני! עד עכשיו לא הייתי יכול להשלים דבר זה כי אפילו לא ידעתי שיש בי חסרון זה, אבל כעת שנודע לי, הנה תיכף אקח את עצמי בידיים לתקן על דבר זה!"

ידיעת החיסרון הוא חלק מהרפואה

כאמור אנשים הבריאים בנפשם - 'געזונטע נשמות' - שחיים חיי נשמה, לא נופלים לעצבות ודכודן הנפש כשמוכיחים אותם על החסרונות שלהם ותובעים מהם לתקן את דרכיהם ומעשיהם.

אלא אדרבה, הם נהנים מזה מאד! הם ממש 'מחיים' עצמם בדברי המוסר הללו! כי הם בריאים וישרים בנפשם ויודעים את אשר לפניהם, והם דורשים ומבקשים כסדר לדעת, מה עוד בכוחם לעשות כדי להיות יותר שלמים, לאנשים הללו יש מבט מאד חיובי על תביעות: א מחיה, כמה נפלא הוא שיש לנו על מה לעבוד! כדברי הפסוק (הושע ז, א): 'כִּפְרָאֵי לְיִשְׂרָאֵל וַיִּגְלָה עֵינֵי אֶפְרַיִם' - כשאני רוצה לרפא את כלל ישראל, אני מגלה את עוונם, כי ברגע שהחסרונות מתגלים כבר יש לנו פתח לחזור בתשובה ולתקן את הדרכים העקלקלות.

כמו אצל אדם חולה רח"ל, שברגע שיודעים לקבוע מהו סוג המחלה שלו, הנה בזה כבר נמצא גם חצי מרפואתו, כי כבר יודעים איזו תרופה לתת לו. כך גם בעבודת השם, תיכף כאשר האדם עומד על החיסרון שיש בו, הנה כעת הוא כבר יודע לחפש תרופה למכתו, אם באים אליו בטענה שהוא בעל גאווה, הרי שאינו נעלב ונפגע כעת עד עמקי נשמתו... אלא אדרבה הוא שמח: "אה, ברוך השם שהגאווה שלי ניכרת בראש כל חוצות, הנה התגלה איזה בעל גאווה נורא אני! עד היום טבעתי ברפש הגאווה וכלל לא הבנתי עד כמה גדלה גאוותי, כעת שכבר התגלה והתברר הדבר לעין כל אני כבר יכול להתחיל לעבוד על זה!"

• אביו של הרה"ק הרבי ר' צבי הירש הכהן מרימנוב זי"ע היה איש פשוט ולפרנסתו עסק כחיט (שניידע), וכל חבריו היו אנשים פשוטים דלים ואביונים. וממשפחה כזאת צמח נשמתו הגבוה של הרבי ר' הערש אשר לימים נתפרסם לאחד מגדולי הצדיקים אשר בדורו.

• כבר מנעוריו היה הרה"ק הרבי ר' הערש עובד ה' וירא שמים מרבים. פעם אחת התאספו יחדיו כמה מבני החייטים שהיו עניים מרודים, והחליטו שצריכים הם לעשות מעשה לקבץ קצת ממון לרווחת בני משפחותיהם. ישבו והתייעצו כדת מה לעשות, עד שעלה בדעתם לעשות כמעשה האדמו"רים שהיה נהוג בזמנם, שהיו נוסעים לכפרים, ובני הכפר הגיעו עם קוויטלעך ופדיונות, והם החליטו לעשות כך, ונתנו כולם את עיניהם ברבי ר' הערש כי הוא המתאים ביותר לתפקיד ה'רבי', והם יהיו הגבאים וכך יוכלו לקבץ מעות כרצונם. קיבל עליו הרבי ר' הערש את החלטת חבריו, ויחדיו יצאו למסע בין בני הכפרים אשר סביבותיהם.

באחד מן המקומות שהגיעו אליהם הרבי ר' הערש וחבורתו, שמע אחד מן הבעלי בתים כי הגיע איזה 'רבי' אל הכפר, הלה סבל צרות רבות מן הפרץ ששלט באותה סביבה ביד קשה, ניגש אותו בעל הבית אל ה'רבי' וביקש ממנו כי יברכנו ויבטיח לו ישועה מן הפרץ הממר את חייו. אמר לו הרבי ר' הערש כי אם יתן לו סך של שמונה עשר רייניש - שהיה נחשב לסכום גדול מאוד בימים ההם, יבטיח לו ישועה נכדיוע היתה זו דרכו בקודש של הרבי ר' הערש כשהתמנה לרבי ומנהיג והיה פועל ישועות בקרב הארץ, שהיה נהוג 'זיך אויסביטן געלט' (לדורש סכום כסף) כדי לפעול ישועות]. בראות החברים את הדבר, חששו שמא לא יתן זה הבעל הבית אפילו פרוטה אחת, כי ביקש ממנו סכום גדול כזה. ניגשו כמה מהם אל הרבי ר' הערש וצבטו בו ואמרו לו בלחש: 'הערש, דו מיינסט טאקע אז דו ביסט א רבי?' (הערש, וכי אתה אכן סבור שהינך רבי?). אבל הרבי ר' הערש לא שת לבו לדבריהם, ולא חזר בו מדבריו. אכן זה היהודי היה איש תמים ומאמין, ובשמעו את דברי הרבי ר' הערש מיהר והביא לו את כל הסכום.

והנה אותו בעל הבית היה מחזיק ברשותו 'ביקס' (אקדח), אמר לו הרבי ר' הערש כי יירה ב'ביקס' אשר ברשותו אל האויר שלש פעמים, ומיד אחר כך בירכו ופטרו לביתו לשלום. כשהגיע היהודי לביתו יצאו בני ביתו לקראתו בשמחה גדולה, ובישרוהו כי זה עתה התפשטה הידיעה המשמחת כי הפרץ הרשע נפל שרוד בביתו באופן פתאומי, כאשר בעודו עומד בהיכלו אשר בארמונו, חדרו בפתע פתאום דרך החלון שלשה 'קוילן' (כדורים) אשר לא נודע מהיכן באו, ופגעו בו ונפל ומת. ונוכחו כולם לדעת כי לא דבר ריק הוא, ודבריו ומעשיו של הרבי ר' הערש פועלים גדולות ונפלאות.

• מעשה היה באחד מחסידי דויקוב שהיה צריך לישועה גדולה, הלך ותינה את צרתו לפני רבו הרה"ק הרבי ר' אליעזר זי"ע, והוסיף ואמר כי

• הרה"ק מראזוואדוב זי"ע נחלה במחלת ה'הוסטן' ר"ל, אשר באותם שנים לא היתה למחלה זו רפואה נכונה, והרבה חללים הפילה. אכן אף על פי שלא היתה לה רפואה, היו הרופאים ממליצים על כמה דברים שיכולים להקל על החולי, ואולי גם להביא ממש רפואה. ואחד מן הדברים שהיו מייעצים אל החולים היה, לשהות במקום עם אויר טוב ולאכול שם בשר שמן. ולכן כאשר חלה הרה"ק מראזוואדוב במחלה זו, נסע מביתו לשהות לזמן מה בעיירה בשם 'נאָלאַטיטשע', שהיו אומרים עליה שיש בה אויר המועיל לחולי ה'הוסטן'. עיירה זו היתה נמצאת בגליל הרבנות של הרה"ק רבי יוסלע מרימנוב זי"ע בנו של הרבי ר' הערש, וכאשר הגיע הרה"ק מראזוואדוב אל העיירה, נסע לרימנוב לבקר את המרא דאתרא רבי יוסלע.

כאשר נפגשו שני הצדיקים שוחחו ביניהם זמן מה, בתוך הדברים הוציא רבי יוסלע 'טאביק פושקע' (קופסת טבק) עשויה כסף והראה אותה אל הרה"ק מראזוואדוב, ואמר לו: 'דער טאביק פושקע האט דער הייליגער רוזינער געשיקט א מתנה צום הייליגן רבי ר' הערש, ווייל ער האט מרגיש געוועזן זיין תהילים זאגן אין תפיסה'. (קופסת טבק זו שלח הרה"ק מרוזין במתנה אל הרה"ק הרבי ר' הערש, משום שהרגיש את אמירת התהילים שלו כאשר היה בבית הסוהר). שאל אותו הרה"ק מראזוואדוב: 'וואס זאגט איר רבי רבי הערש?' 'ס'איז דאך אייער רעכטער טאטע, פארוואס זאגט איר נישט 'טאטע'? (למה אתם אומרים 'הרבי רבי הערש'? והרי הוא איכם האמיתי, למה אינכם אומרים 'אבי'), ענה רבי יוסלע: 'נו! איך וואלט געוואלט זיין א רעכטער זוהן...?' (נו! הייתי רוצה להיות בן אמיתי...).